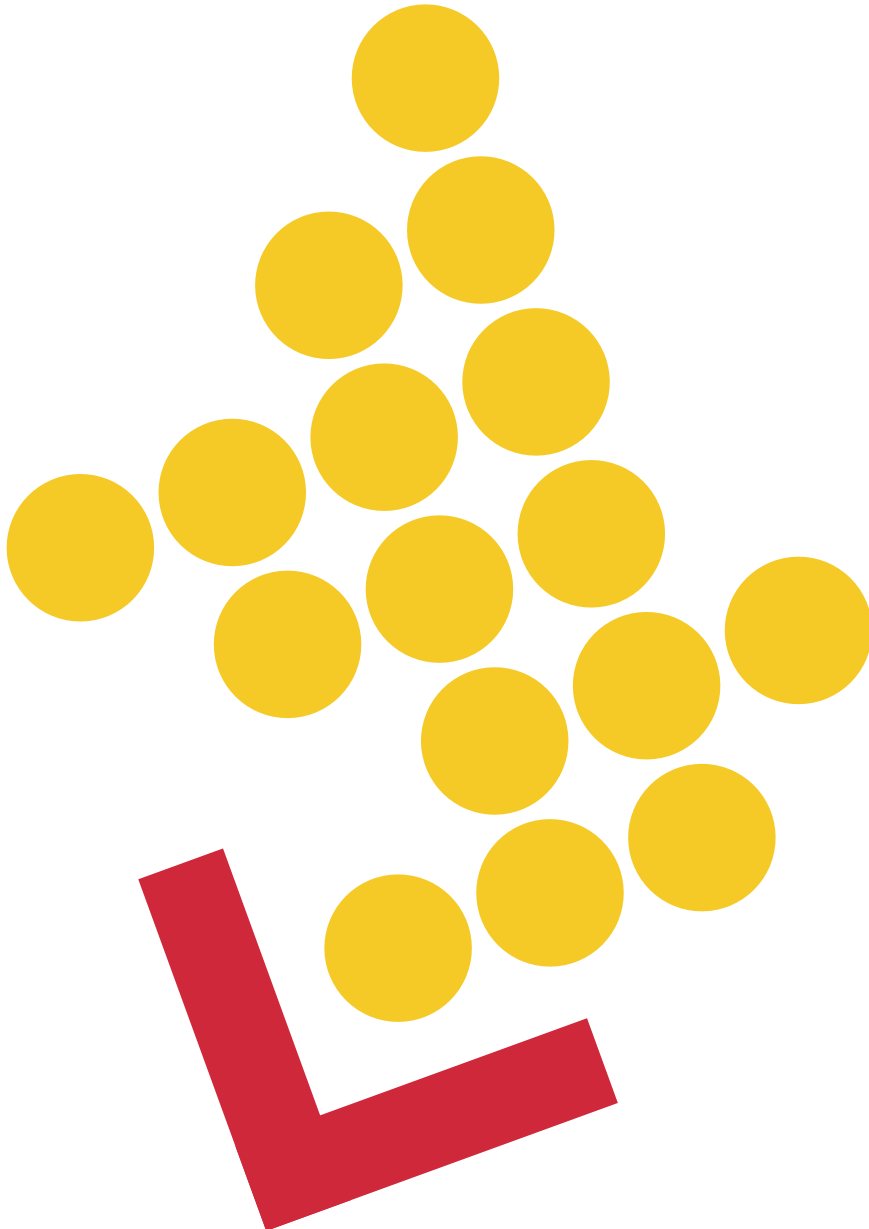

Fler belastningssjukdomar – längre sjukskrivning

En ”larmrapport” från LOs arbetsmiljöprojekt (LARM)

Innehåll	Sida
1. Inledning	3
2. Arbetskadornas utveckling på hela arbetsmarknaden Diagram 1-1c; Utvecklingen av samtliga anmälda arbetsskador år 1980-2000	4
3. Arbetsskador inom LO-området Diagram 2; Anmälda arbetsolyckor och arbetssjukdomar år 1998 och 2000	7
4. Arbetskadorna bland kvinnor och män Diagram 2a; Anmälda arbetsolyckor och arbetssjukdomar år 2000. Kvinnor och män	8
5. Arbetssjukdomarna ökat mest bland kvinnor Diagram 3; Anmälda arbetssjukdomar år 1998 och 2000	9
6. Belastningssjukdomar den vanligaste arbetssjukdomen Diagram 4; Anmälda belastningssjukdomar år 1998 och 2000	10
7. Ökning även av olyckor Diagram 5; Anmälda arbetsolyckor år 1998 och 2000	11
8. Orsaker till arbetssjukdomar Diagram 6; Antal anmälda arbetssjukdomar efter misstänkt orsak år 2000	12
9. Orsaker till olycksfall Tabell; Antal anmälda arbetsolycksfall per 1000 anställda efter huvudsaklig händelse år 2000	14
10. Arbetsskador inom olika sektorer Diagram 7; Anmälda arbetsskador inom LO år 1998 och 2000. Olika sektorer	15
11. Arbetssjukdomar vanligast bland kvinnor i industrin Diagram 7a; Anmälda arbetsskador kvinnor och män år 2000. Olika sektorer Tabell; Belastningssjukdomar inom olika sektorer inom LO år 2000	16
12. Sjukskrivningstiden ökar för arbetssjukdomarna Diagram 8; Anmälda arbetssjukdomar inom LO år 1998 och 2000. Medelantal sjukdagar	18

13. Allt längre sjukskrivningstid för belastningssjukdomar	19
Diagram 9; Anmälda belastningssjukdomar inom LO år 1998 och 2000. Medelantal sjukdagar	
14. Arbetsolyckor – kortare sjukskrivningstid	20
Diagram 10; Anmälda arbetsolyckor inom LO år 1998 och 2000. Medelantal sjukdagar	
15. Sammanfattande kommentar	21

Tabeller m m

Bilaga 1	<u>Arbetsskador</u> – arbetsolyckor och arbetssjukdomar – LO
Bilaga 2	<u>Orsaker</u> till arbetsolyckor och arbetssjukdomar – LO
Bilaga 3	Arbetsolyckor och arbetssjukdomar. <u>Olika sektorer</u>
Bilaga 4	<u>Sjukskrivningsdagar</u> arbetsolyckor och arbetssjukdomar. Olika sektorer.
Bilaga 5	LOs förslag ang trepartssamtalens inriktning
Bilaga 6	Frekvens arbetsskador <u>olika yrken</u>

1. Inledning

LO har sedan slutet av 80-talet genomfört egna bearbetningar av Arbetsmiljöverkets officiella arbetsskadestatistik över **anmälda arbetsskador** (dvs arbetsolycksfall och arbetssjukdomar) inom LO-området. LOs bearbetning av den officiella arbetsskadestatistiken syftar till att belysa hur anmälningar av arbetsskador förändrats, hur fördelningen är mellan arbetare och tjänstemän, mellan män och kvinnor och olika sektorer av arbetsmarknaden. Att belysa detta är särskilt angeläget nu när den officiella arbetsskadestatistiken visar att anmälningar av arbetsskador åter ökar.

Anmälningar av arbetsskador började minska i slutet av 80-talet och denna utveckling har fortsatt fram till senare hälften av 90-talet. Den senaste LO-bearbetningen av statistiken som genomfördes fram till och med 1998 visade att arbetsskadorna åter ökar.

Som det konstaterades i den förra rapporten "Arbetsskadorna ökar inom LO-området" har emellertid arbetsskadorna i verkligheten *inte* minskat i samma omfattning som den officiella arbetsskadestatistiken visade fram till 1996. LOs undersökning, redovisad i rapporten "Färre och hårdare jobb", visade att orsaken till minskningen av arbetsskador i statistiken under 90-talet knappast var en förbättrad arbetsmiljö. Den sammanhänge sannolikt i hög grad med andra förändringar, med strukturförändringar i arbetslivet, arbetslösheten, ökad förtidspensionering och kanske inte minst med den försämrade arbetsskadeförsäkringen.

Det förbättrade läget på arbetsmarknaden innebär att fler nu återfinns i arbete och kan riskera att drabbas av arbetsrelaterad ohälsa. Flera undersökningar talar för att den ökade förekomsten av ohälsa och långtidssjukskrivningar säkerligen även till stor del beror på den ökade arbetsbelastningen för många i arbetslivet. Ett bättre arbetsmarknadsläge bidrar sannolikt även till en ökad benägenhet att rapportera arbetsskador.

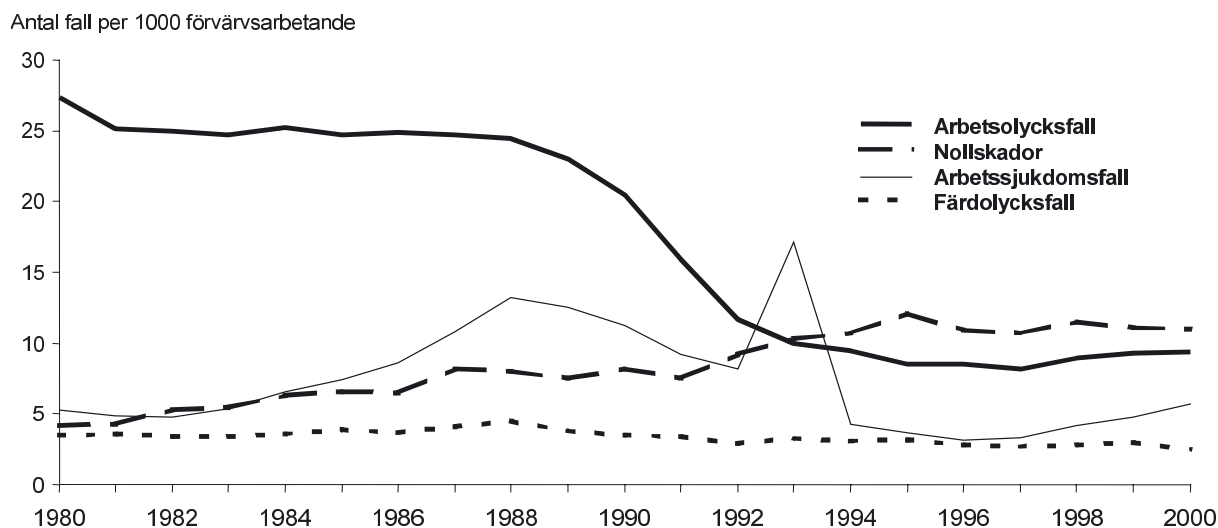
Även om den officiella arbetsskadestatistiken nu som tidigare har brister på grund av underanmälan, inte minst på grund av arbetsskadeförsäkringens utformning och framförallt i sektorer med stor omfattning av arbetssjukdomar, är det angeläget att följa utvecklingen. En ny bearbetning av den nu tillgängliga arbetsskadestatistiken från år 2000 har därför genomförts som redovisas i föreliggande rapport.

Undersökningen har genomförts av Carina Nilsson¹, LO. För det administrativa arbetet med rapporten ansvarar Ann-Christin Nero. Tabeller och diagram har tagits fram i samarbete med statistikenheten på Arbetsmiljöverket.

¹ LO, Carina Nilsson, 105 53 Stockholm, tel 08-796 2719, email: carina.nilsson@lo.se

2. Arbetsskadornas utveckling på hela arbetsmarknaden

Diagram 1 Utvecklingen av samtliga anmälda arbetsskador år 1980-2000.
Kvinnor och män

Kommentar:

Första halvåret 1993 anmäldes extremt många arbetssjukdomar i samband med att lagstiftningen ändrades
Nollskador = arbetsolyckor utan sjukskrivning

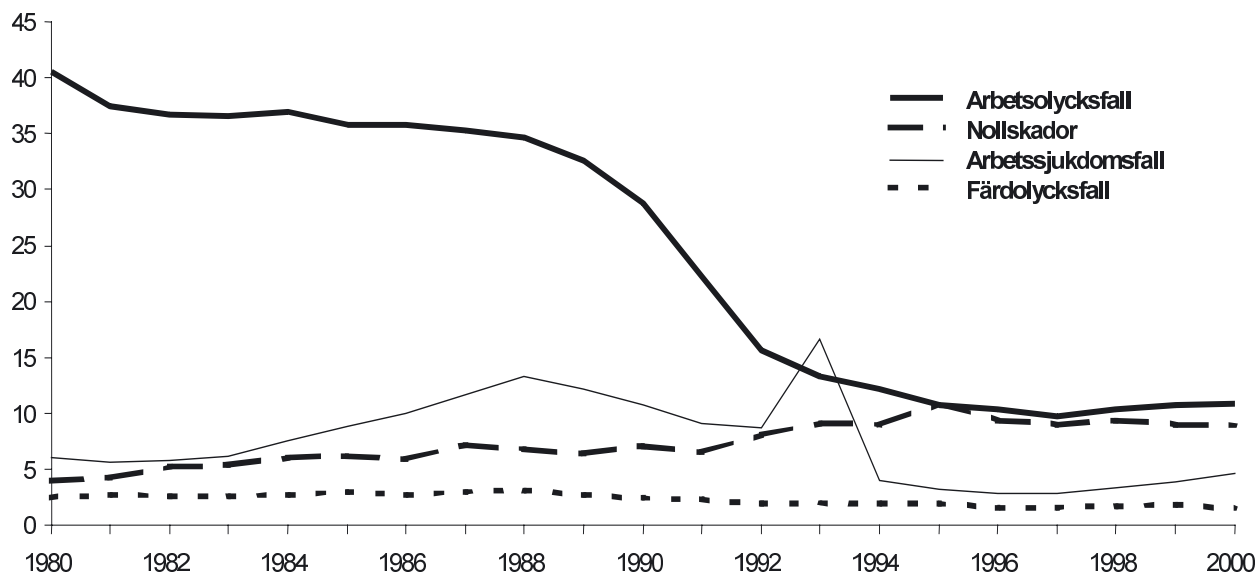
I detta avsnitt redovisas anmälda arbetsskador *för hela arbetsmarknaden*, för samtliga personalkategorier, egenföretagare m fl. Som framgår av ovanstående diagram inträffade en minskning i antalet anmälda arbetsskador, främst arbetssjukdomar men även arbetsolycksfall, efter det att försämringen av arbetsskadeförsäkringen genomfördes 1993. Anmälningarna av arbetsskador började emellertid minska redan 1988. Från år 1996 ökar arbetsskadorna åter. Antalet anmälda arbetsskador inklusive färdolycksfallen och arbetsolyckorna utan sjukskrivning har totalt sett de senaste åren varit över 100.000 per år – år 1998 ca 114.000 och år 2000 ca 118.000.

Utvecklingen av anmälda arbetsskador för hela arbetsmarknaden redovisas i diagrammen fram till och med år 2000 (diagram 1-1c samt tab 1, bil 1). Såväl arbetsolyckor som arbetssjukdomar ökade år 2000 för tredje året i följd. Ökningen av antalet anmälda arbetsskador per 1000 förvärvsarbetande är totalt på arbetsmarknaden 14 procent för olyckor och 77 procent för sjukdomar jämfört med 1997. Mellan åren 1998-2000 var motsvarande siffror 4 procent för arbetsolyckor och 41 procent för arbetssjukdomar. Av olyckorna var 59 dödsfall, en minskning mot tidigare år. Det bör emellertid noteras att tillförlitlig statistik saknas beträffande dödsfall på grund av arbetssjukdom.

Det är således främst arbetssjukdomar som ökar. De anmälda arbetsolyckorna ökade däremot enbart med en procent mellan åren 1999 och 2000. För vissa slag av olyckor är emellertid ökningen större, exempelvis har belastningsolyckor bland kvinnor ökat med 6 procent.

Diagram 1a Utvecklingen av samtliga anmälda arbetsskador år 1980-2000. Män

Antal fall per 1000 förvärvsarbetande

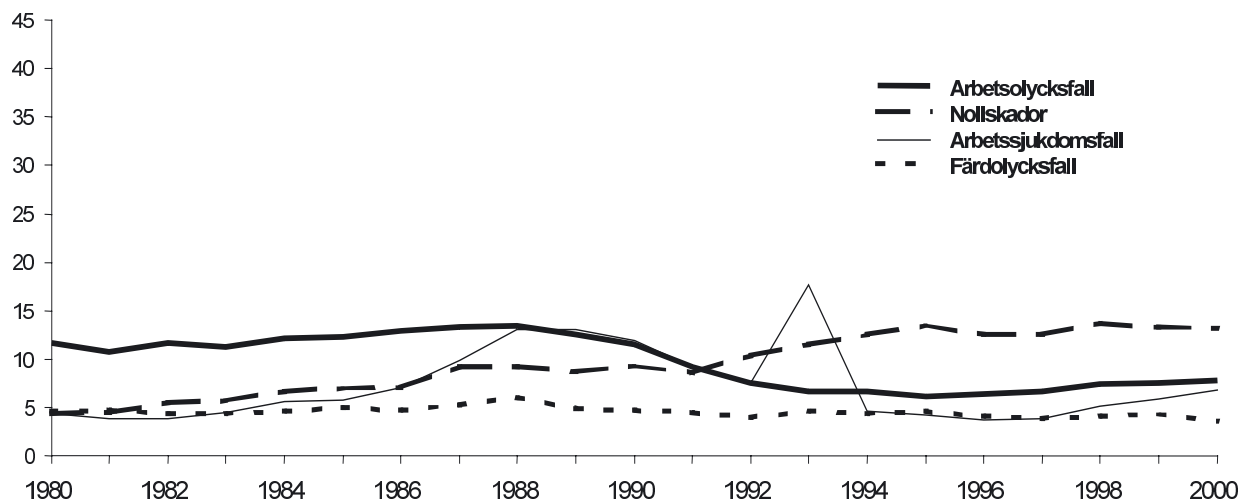
Kommentar:

Första halvåret 1993 anmäldes extremt många arbetssjukdomar i samband med att lagstiftningen ändrades

Nollskador=arbetsolyckor utan sjukskrivning

Diagram 1b Utvecklingen av samtliga anmälda arbetsskador år 1980-2000. Kvinnor

Antal fall per 1000 förvärvsarbetande

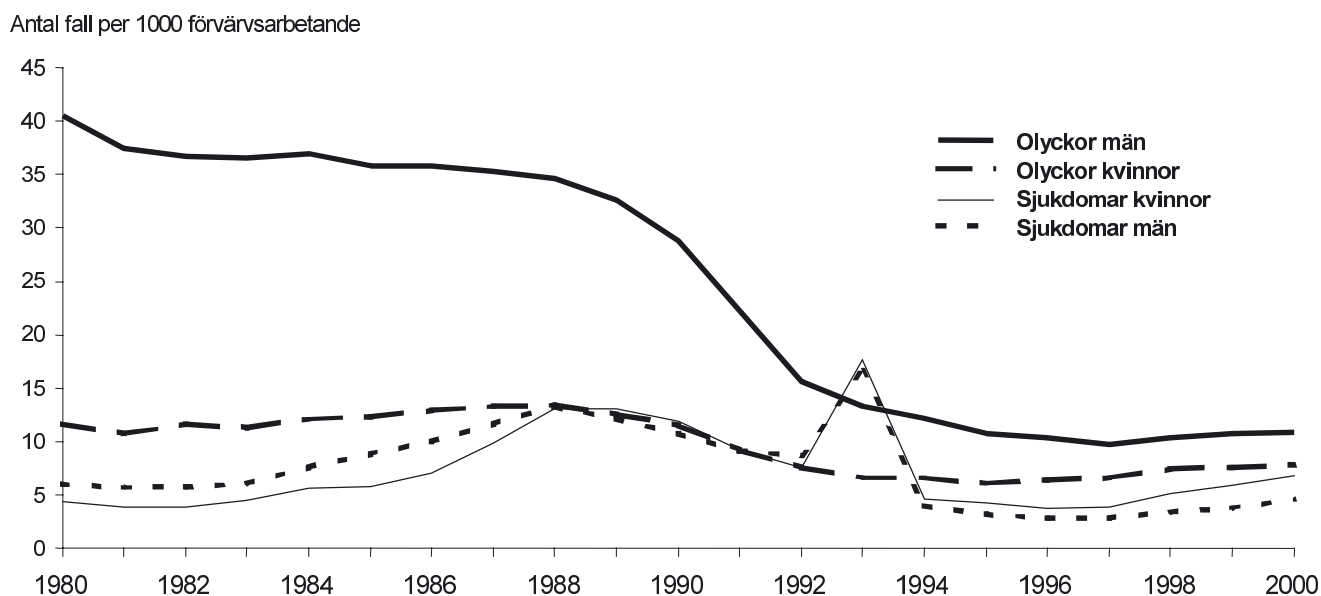
Kommentar:

Första halvåret 1993 anmäldes extremt många arbetssjukdomar i samband med att lagstiftningen ändrades

Nollskador=arbetsolyckor utan sjukskrivning

Bland arbetssjukdomarna dominerar nu som tidigare belastningssjukdomarna som utgör 62 procent av de anmälda fallen år 2000. Sjukdomar med sociala/organisatoriska orsaker har ökat med över 300 procent sedan mitten av 1990-talet. De utgör 24 procent av kvinnornas och 13 procent av männens anmälda arbetssjukdomar år 2000, totalt ca 4400 fall. Nästan två tredjedelar av dessa är relaterade till stress och hög arbetsbelastning.

Diagram 1c Utvecklingen av samtliga anmälda arbetsskador år 1980-2000

Kommentar:

Första halvåret 1993 anmäldes extremt många arbetssjukdomar i samband med att lagstiftningen ändrades

Arbetsskadorna för hela arbetsmarknaden år 2000 (alla personkategorier) fördelar sig på typ av skada enligt följande:

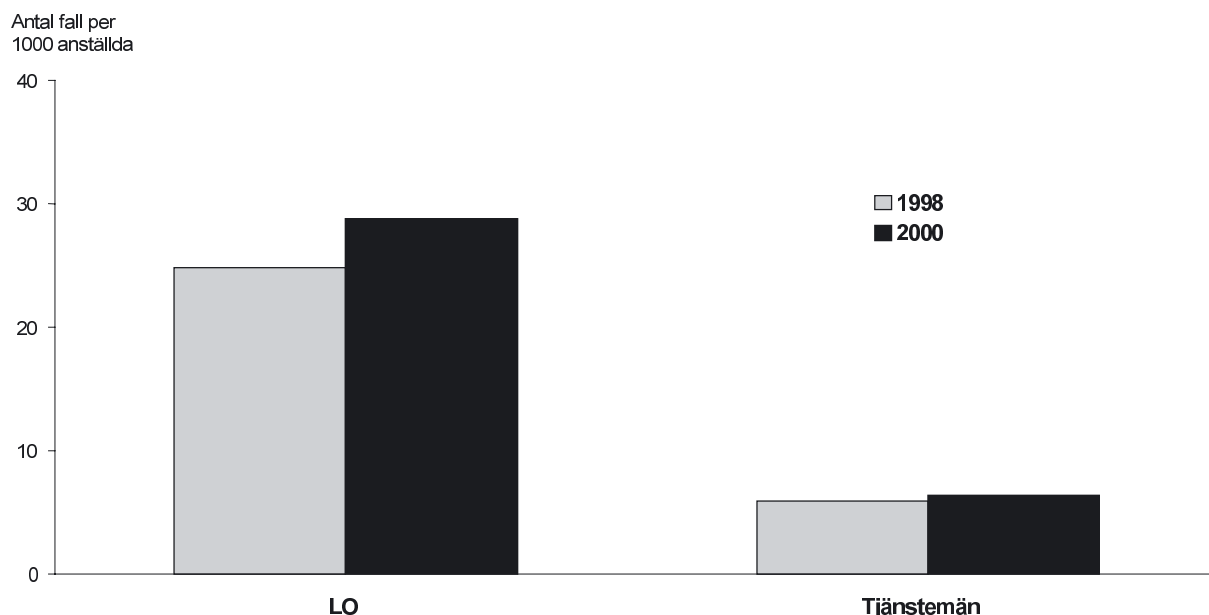
- Arbetsolycksfall 40 200
- Arbetsjukdomsfall 24 300
- Nollskador 42 000
- Färdolycksfall 10 000
- Gamla ärenden 1 600

Med nollskador avses arbetsolycksfall utan sjukfrånvaro, fränsett tandskador, akut psykisk reaktion (i samband med hot, rån etc) eller akut hörselnedsättning, vilka räknas som arbetsolycksfall. Med gamla ärenden avses arbetsjukdomsfall registrerade under år 2000 men som har ett skadedatum före år 1990. Ovanstående siffror har redovisats av Arbetsmiljöverkets statistikenhet och omfattar hela arbetsmarknaden. Slutlig statistik för 2000 kommer att presenteras under sommaren 2002.

Den statistik som i övrigt redovisas i föreliggande rapport omfattar enbart arbetsolycksfall och arbetsjukdomar. *Statistiken omfattar vidare enbart anställda inom LO-området med tjänstemännen som jämförelsegrupp och således inte exempelvis egenföretagare och värnpliktiga. Färdolyckorna och olyckor utan sjukfrånvaro – fränsett tandskador, akut hörselnedsättning och akut psykisk reaktion (vid hot, våld etc) – ingår i övrigt inte i diagram och tabeller i denna rapport.*

3. Arbets-skador inom LO-området

Diagram 2 Anmälda arbetsolyckor och arbetssjukdomar år 1998 och 2000

År 1998 var det totala antalet anmälda *arbets-skador* (olycksfall och sjukdomar) inom LO-området ca 25 fall per 1000 anställda jämfört med nära 29 fall år 2000. För tjänstemän var motsvarande siffror ca 6 fall per 1000 anställda 1998 med en svag ökning år 2000 (6,4 fall). Den ökning som skett av anmälda arbets-skador mellan åren 1998 och 2000 har också främst skett inom LO-området. Således är arbets-skadorna ca fyra gånger så många inom LO-området som inom tjänstemannaområdet.

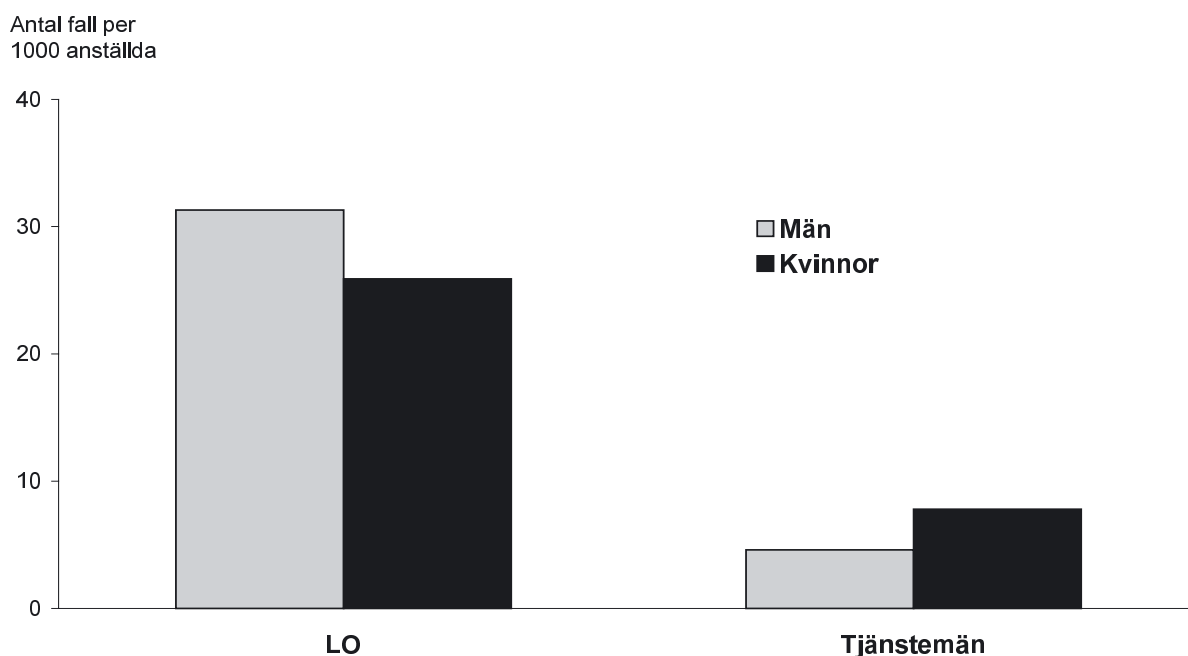
Det totala antalet rapporterade arbets-skador inom LO-området *och* bland tjänstemän var år 2000 ca 60.000. Därav anmäldes nära 20.000 arbets-skador bland kvinnorna och nära 28.000 bland männen inom LO-området. Dvs totalt nära ca 48.000 inom LO-området jämfört med drygt 12.000 bland tjänstemännen (tab 2, bil 1).

År 1998 var det totala antalet arbets-skador nära 51.000 inom LO-området *och* bland tjänstemän. Av LO-kvinnorna anmäldes 1998 drygt 16.000 arbets-skador och av männen nära 24.000, således totalt ca 40.000 inom LO-området och nära 11.000 av tjänstemän.

Det bör noteras att ett mycket stort antal olycksfall som ej medför någon sjukskrivningstid rapporteras årligen, år 2000 ca 42.000 olycksfall. Dessa ingår *inte* – fränsett tandskador, akut hörselnedsättning och akut psykisk reaktion (vid hot, våld etc) – i den här redovisade statistiken. Anmälda arbetssjukdomar utan sjukskrivning ingår däremot i statistiken. Skälet till den förhållandevis stora andelen anmälningar av olycksfall utan sjukskrivning sammanhänger sannolikt bl a med införandet av karensdag och sjuklöneperiod samt med att Trygghetsförsäkring vid arbets-skada (TFA) kan ge ersättning för exempelvis läkar- och sjukvårdskostnader, oavsett om skadan leder till sjukskrivning eller inte.

4. Arbetskadorna bland kvinnor och män

Diagram 2a Anmälda arbetsolyckor och arbetssjukdomar år 2000.
Kvinnor och män

Nu som i tidigare bearbetningar är det *totala antalet arbetskador* högre bland männen inom LO-området än bland kvinnorna medan förhållandet är det motsatta inom tjänstemannaområdet. Ett stort antal olycksfall bland LO-männen förklarar skillnaden mellan köns arbetsskadefrekvens inom LO-området. Bland tjänstemännen bidrar en större förekomst av både olyckor och sjukdomar bland kvinnorna till en högre frekvens av arbetskadorna i förhållande till männen.

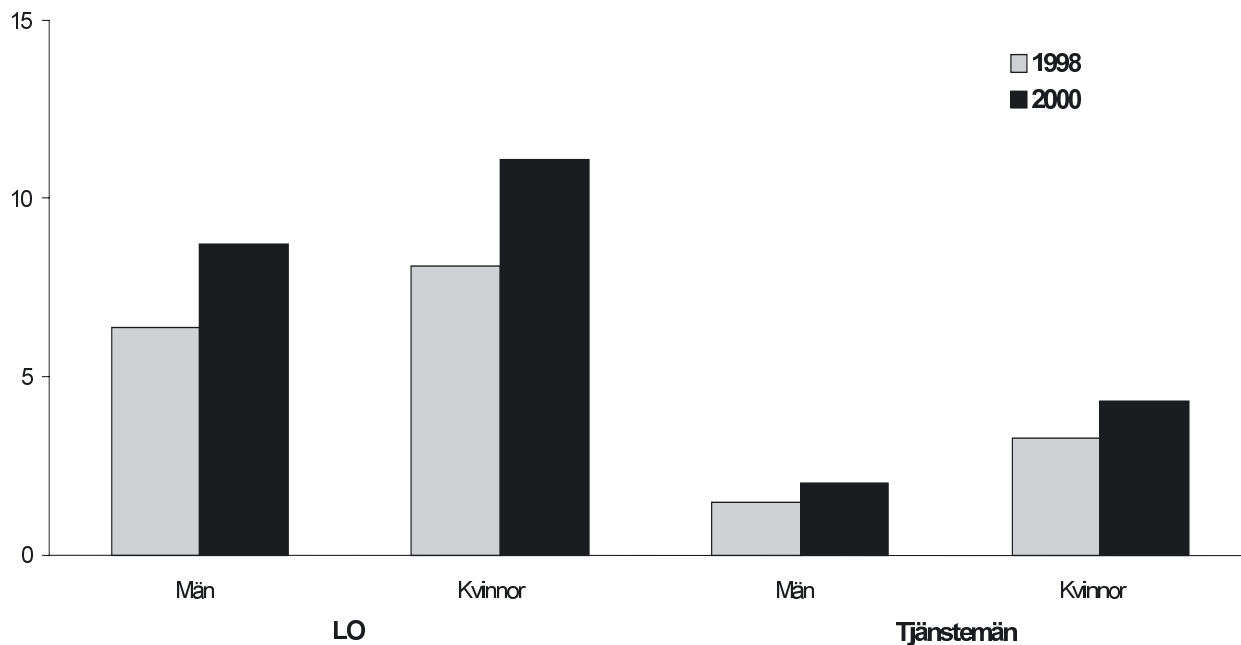
Ökningen av arbetskadorna är emellertid något större bland kvinnorna inom LO-området med drygt 21 arbetskadorna 1998 jämfört med nära 26 fall per 1000 anställda år 2000, bland männen ca 28 resp 31 fall år 2000. Framst arbetsjukdomar har ökat något mer bland kvinnor än män inom LO-området (tab 2, bil 1). Bland tjänstemännen finns en mindre ökning än inom LO-området såväl bland männen som bland kvinnorna.

Statistiken över olycksfall återger en mer fullständig bild av verkligheten än sjukdomarna, som minskat i större omfattning på grund av den försämrade arbetsskadeförsäkring. Därmed påverkas kvinnornas totala arbetsskadenivåer i högre grad än männens av försäkringens av arbetsskadeförsäkring.

5. Arbetssjukdomarna ökat mest bland kvinnor

Diagram 3 Anmälda arbetssjukdomar år 1998 och 2000

Antal fall per
1000 anställda

Arbetssjukdomarna har ökat totalt 36 procent inom LO-kollektivet. Utvecklingen av arbetssjukdomar både år 2000 och 1998 visar att dessa ökat något mindre bland män än bland kvinnorna inom LO-kollektivet. Också bland tjänstemännen är förhållandet detsamma.

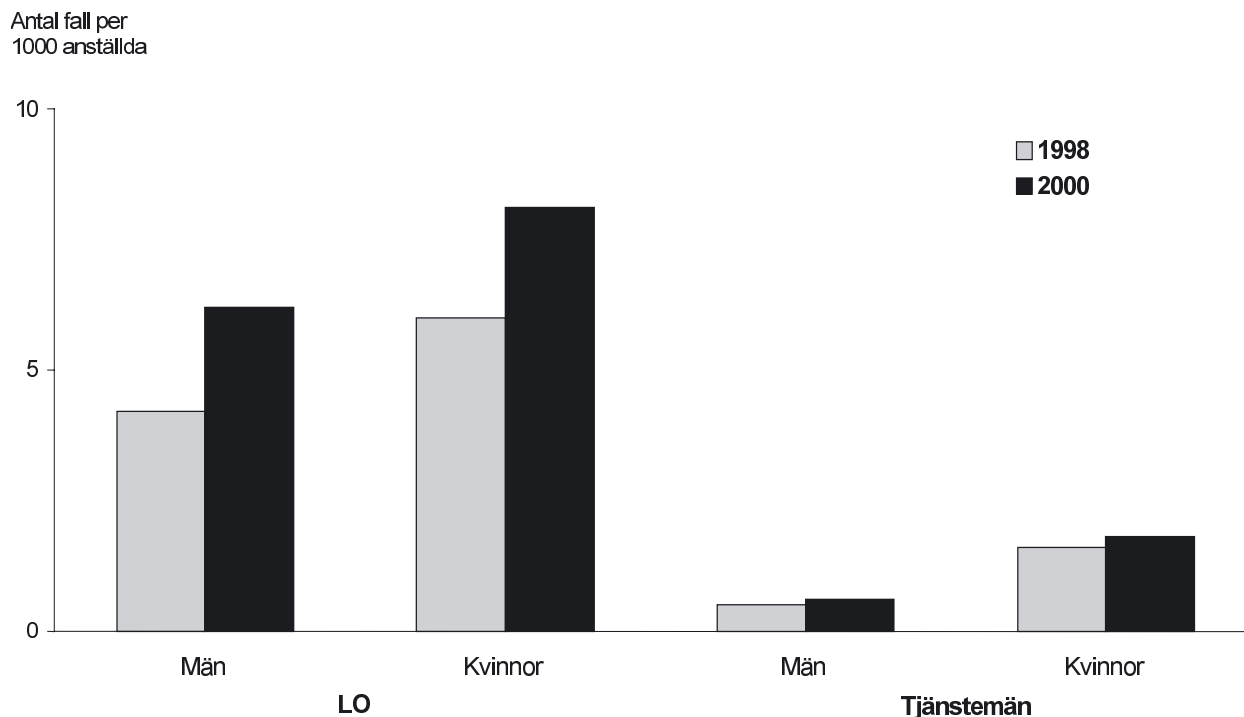
Kvinnorna både inom LO-området och bland tjänstemännen har således en något större andel arbetssjukdomar än männen. Inom LO-området var år 1998 antalet fall per 1000 anställda 8 bland kvinnorna resp drygt 6 fall bland männen (totalt antal ca 6.000 anmälda sjukdomar bland kvinnorna och 5.500 bland männen). Motsvarande siffror från år 2000 var ca 8.600 bland kvinnorna, ca 7.700 bland männen - per tusen anställda 11 fall bland kvinnorna och nära 9 fall bland männen.

Att arbetssjukdomar är vanligare bland kvinnorna beror på belastningssjukdomarnas stora antal bland kvinnorna.

Arbetssjukdomarna har ökat även bland tjänstemännen men är fortfarande i mindre omfattning, totalt 3 fall per tusen anställda (tab 2, bil 1).

6. Belastningssjukdomar den vanligaste arbetssjukdomen

Diagram 4 Anmälda belastningssjukdomar år 1998 och 2000

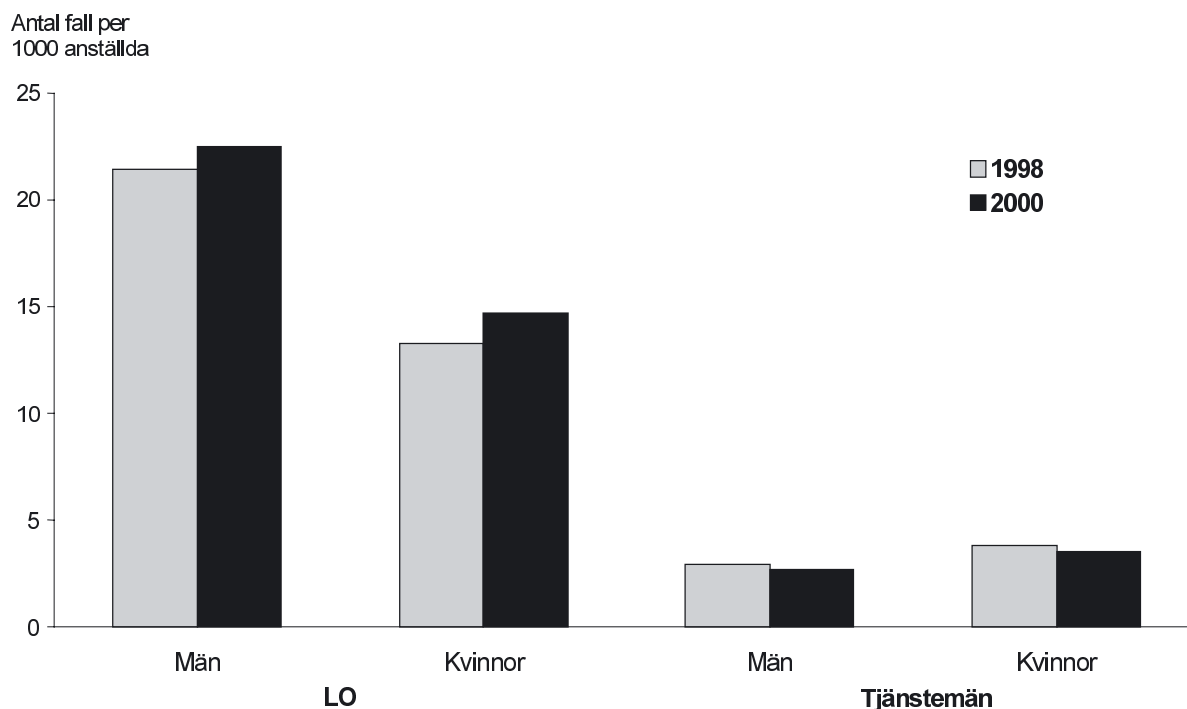
Belastningssjukdomar förekommer oftare bland kvinnor än bland män inom LO-området – ca 8 fall per tusen anställda resp 6 bland männen (totalt ca 6.200 resp ca 5.400 bland männen). Det bör noteras att bland LO-kvinnorna är även belastningsolyckor vanligare än bland männen. Även bland tjänstemännen har belastningssjukdomar bland kvinnorna en något större omfattning än bland männen.

Ökningen av belastningssjukdomar mellan åren 2000 och 1998 är däremot lika stor för kvinnorna som männen. Den är nu 2 fall per 1000 anställda för både kvinnor och män.

Statistiken visar nu som 1998 att anmälan av belastningssjukdomar ökar såväl för män som kvinnor - trots att arbetsskadeförsäkringen ännu inte förbättrats. Underanmälan av belastningssjukdomar är trots detta sannolikt fortfarande stor. För detta talar att stressen och de ergonomiska problemen i arbetslivet tycks fortsätta att öka på grund av personalminskningar (tab 3, bil 2).

7. Ökning även av olyckor

Diagram 5 Anmälda arbetsolyckor år 1998 och 2000

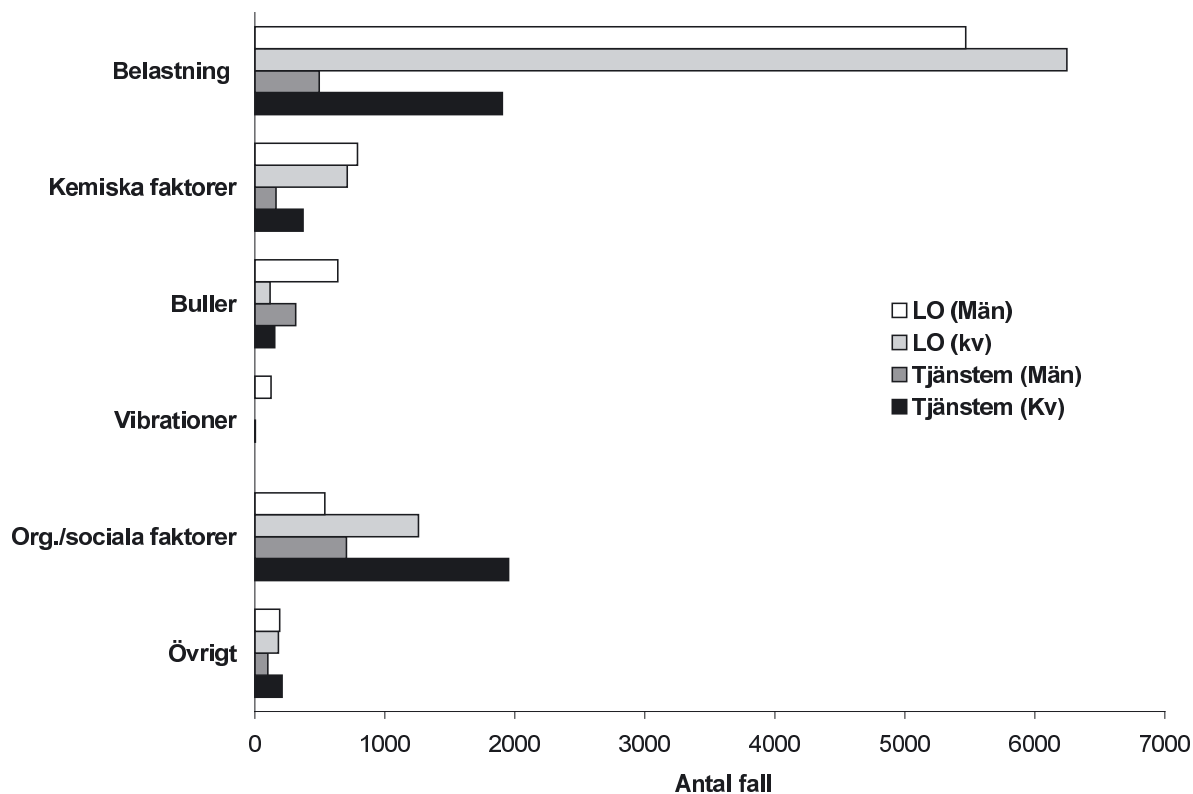
Nu år 2000 har *olycksfallen* ökat något såväl bland männen som kvinnorna, totalt med 7 procent inom LO-området sedan 1998. Ökningen är ungefär lika stor bland kvinnorna som bland männen. År 1998 ökade olycksfallen bland LO-kvinnorna, däremot inte alls bland männen. Männen hade totalt ca 21 olycksfall per 1000 anställda och kvinnorna ca 13 fall 1998. Motsvarande siffror var år 2000 drygt 22 fall bland män och nära 15 bland kvinnor. Både bland kvinnorna och männen är ökningen av arbetssjukdomar något större än ökningen av olycksfall. Bland tjänstemännen har en viss minskning skett av olycksfall (tab 2, bil 1).

Att olycksfallen nu ökar ungefär lika mycket bland kvinnorna som bland männen inom LO-området sammanhänger sannolikt med strukturförändringar och ett minskat antal sysselsatta – flertalet män – inom riskfyllda branscher som exempelvis gruv- och skogsindustrin. Förhoppningsvis har även ett förbättrat förebyggande arbete bidragit till en viss stabilisering av förekomsten av olycksfall på arbetsplatserna.

Utvecklingen beträffande olycksfallen visar emellertid att även kvinnornas risksituation har förändrats. I sina arbeten utsätts kvinnorna ofta för tunga lyft och risker för överbelastning på grund av minskad tillgång på personal inom exempelvis vård- och omsorgsverksamhet (tab 4, bil 2).

8. Orsaker till arbetssjukdomar

Diagram 6 Antal anmälda arbetssjukdomar efter misstänkt orsak år 2000

Nu som tidigare visar således *frekvenserna av olika slag av arbetssjukdomar* att belastningssjukdomarna fortfarande klart dominerar i första hand bland LO-kvinnorna. Buller och vibrationer orsakar däremot oftare arbetssjukdomar bland männen inom LO-området än bland kvinnorna (tab 3, bil 2).

Nu som tidigare visar även bearbetningen att sjukdomar orsakade av organisatoriska/sociala arbetsmiljöfaktorer främst förekommer bland kvinnorna både bland tjänstemännen och inom LO-området. De har även, som här tidigare redovisats, fördubblats i antal mellan åren 1998 och 2000. Ökningen av stress i arbetet bidrar sannolikt även till ökningen av belastningssjukdomar.

Bland kvinnorna är nu organisatoriska/sociala faktorer den orsak som anges i andra hand som orsak till arbetssjukdomar. De stressrelaterade sjukdomarna har dubblerats mellan åren 1998-2000 inom LO-området, något mer för tjänstemännen (tab 3, bil 2). Trots denna ökning är belastningssjukdomarna fortfarande den dominerande orsaken till arbetssjukdomar och de uppvisar även en större ökning inom LO-området än de stressrelaterade sjukdomarna.

Fram till slutet av 90-talet har arbetssjukdomar, men främst belastningssjukdomar, minskat i omfattning, en nedgång som bl a kan tillskrivas den försämrade arbetsskade-

försäkringen. Det gäller även den tidigare under 90-talet minskade frekvensen av sjukdomar orsakade av organisatoriska/sociala förhållanden. Att anmälningar av arbetsjukdomarna nu åter ökar beror sannolikt på att fler är i arbete och att man "vågar" påtala arbetsskador på grund av det förbättrade arbetsmarknadsläget.

Den tidigare "sjuknärvaron" har säkerligen även bidragit till att belastningssjukdomar och även stressrelaterade sjukdomar ökat. Med hänsyn till att belastning och stress i arbetet enligt olika undersökningar ökat alltmer återger arbetsskadestatistiken från år 2000 liksom från år 1998 något bättre men sannolikt inte den verkliga utvecklingen. För detta talar bl a den ökande långtidssjukskrivningen.

9. Orsaker till olycksfall

Antal anmälda arbetsolycksfall per 1000 anställda efter huvudsaklig händelse år 2000

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	1,1	3,5	0,1	0,2
Träffad av fallande/flygande föremål	0,6	2,8	0,1	0,2
Fordonsolycka	0,6	1,2	0,2	0,3
Skadad av person genom våld/hot	1,8	0,7	0,7	0,3
Fall av person	2,8	4,1	1,1	0,6
Överbelastning av kroppsdel	4,8	3,2	0,5	0,4
Hanteringsskada	1,0	3,0	0,2	0,1
Slagit emot stillastående föremål	0,6	1,3	0,1	0,2
Övriga händelser	1,5	2,6	0,5	0,5
Totalt	14,7	22,5	3,5	2,7

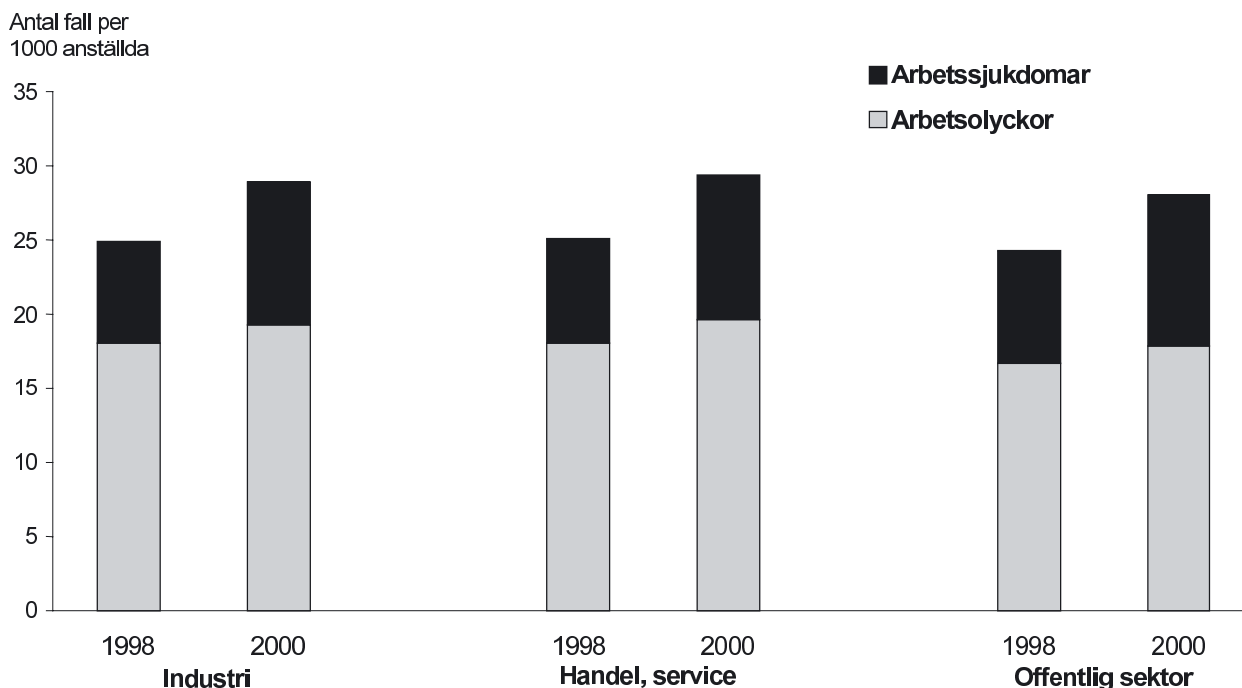
Statistiken över *orsaker till olycksfall* är sannolikt mer heltäckande än statistiken över sjukdomarna och deras orsaker eftersom olycksfall anmäls i större utsträckning än sjukdomarna. Olycksfallen dominerar bland männen oavsett orsak – med ett par undantag. Överbelastningsolyckor är vanligare bland kvinnorna, särskilt inom offentlig sektor – nära 7 fall per 1000 anställda. (Se vidare tab 4 och 4a, bil 2).

Belastningsolyckor drabbar således främst kvinnorna – nära 5 fall per 1000 anställda, bland männen är antalet drygt 3 fall per 1000 anställda. Bland männen dominerar istället fallolyckor, ca 4 fall per 1000 anställda, nära 3 fall bland kvinnorna.

Den ökning som skett av anmälda olycksfall åren 1998/2000 innefattar bl a överbelastning bland såväl män som kvinnor. Totalt sett ökar inte anmälningar om hot/våld under 1998 till år 2000 – de är nära 2 fall per tusen anställda för kvinnorna och mindre än hälften för männen inom LO-området.

10. Arbets-skador inom olika sektorer

Diagram 7 Anmälda arbets-skador inom LO år 1998 och 2000.
Olika sektorer

Under lång tid har industri- och tillverkningssektorn dominerat ifråga om *arbets-skador*. Under 90-talet har emellertid den privata och även den offentliga servicesektorn nått upp till industrins nivåer. År 2000 liksom år 1998 är skillnaderna mellan sektorerna marginell. Inom samtliga har en ökning skett av arbets-skadorna, såväl olycksfall som arbetsjukdomar, men främst sjukdomar med ca 3 fall per 1000 anställda inom samtliga sektorer (tab 5, bil 3).

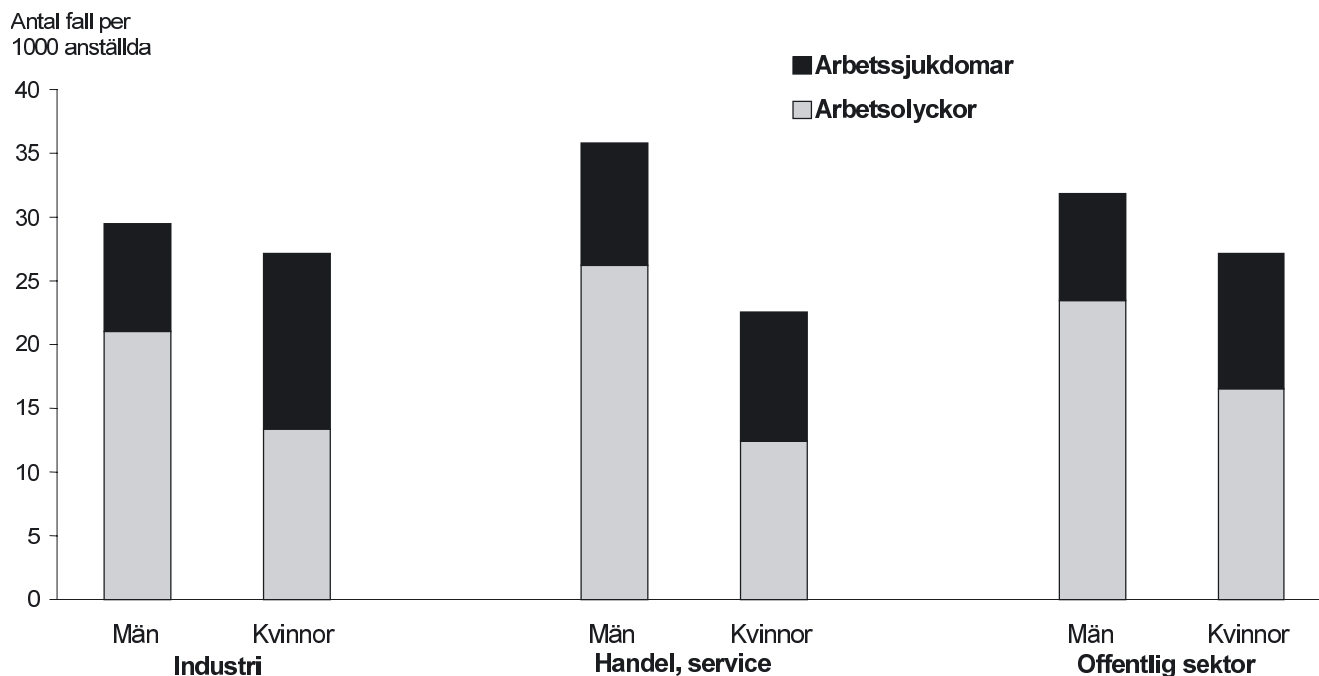
Det bör särskilt noteras att omfattningen av olycksfall i stort sett fortsätter att vara densamma inom samtliga sektorer. År 1998 var andelen olycksfall inom den offentliga sektorn lägre. Den utjämning som skett mellan sektorerna sammanhänger nu liksom tidigare sannolikt bl a med ett minskat antal anställda inom branschen med olycksfallsrisker inom industri och tillverkning. Gränsdragningen mellan privat och offentlig verksamhet är inte heller lika tydlig som tidigare.

De olika sektorerna innefattar följande verksamheter:

- Industrin (tillverkningsindustri – livs, textil, trä, verkstad etc – gruv- och byggnadsindustri, skogsbruk)
- Handel, privat service (handel, hotell, restaurang, transportsektorn, fastighets, sjöfart)
- Offentlig sektor (stat, kommun, landsting, försäkringskassor)

11. Arbetsjukdomar vanligast bland kvinnor i industrin

Diagram 7a Anmälda arbetsskador kvinnor och män år 2000. Olika sektorer

Arbetsolyckorna dominerar bland männen inom de olika sektorerna av arbetsmarknaden. Belastningsolyckor är mest frekventa bland vård- och omsorgspersonal och det bidrar till relativt höga siffror inom offentliga sektorn och till att kvinnorna inom denna sektor nu liksom tidigare har ett något högre antal olyckor än kvinnorna i övriga sektorer. En fortsatt inverkan av strukturella förändringar på arbetsmarknaden bidrar sannolikt också till att *männen* inom handel/privat service och offentlig sektor nu har en större andel arbetsolyckor än männen inom industri och tillverkning (tab 5, bil 3).

Arbetsjukdomar förekommer nu som år 1998 främst bland kvinnorna inom industri och tillverkning. För samtliga sektorer har en ökning skett men i något större utsträckning bland kvinnorna inom industrin.

Som tidigare visats i diagram 4 är *belastningssjukdomar* den vanligaste arbetsjukdomen. Som framgår av tabellen (se nästa sida) är det också främst bland kvinnorna inom industrin som belastningssjukdomar förekommer. Såväl bland männen som bland kvinnorna är omfattningen av belastningssjukdomar något mindre inom den offentliga sektorn än inom övriga sektorer. Det bör emellertid erinras om att belastningsolyckor oftast förekommer inom offentliga sektorn.

Belastningssjukdomar inom olika sektorer inom LO år 2000

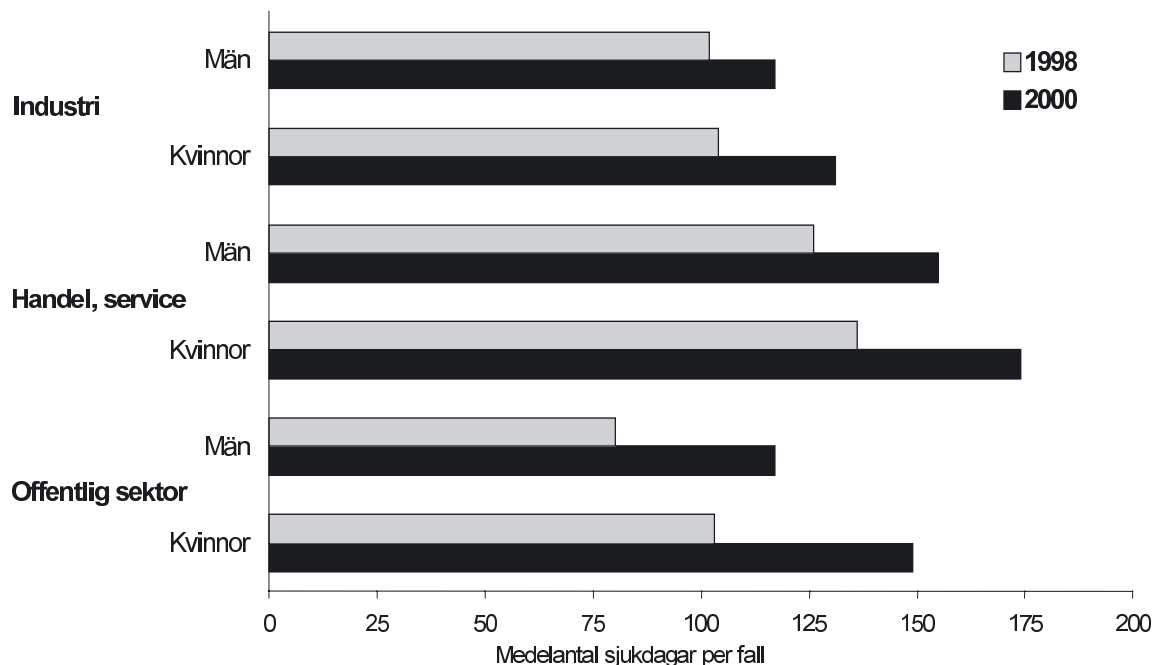
	Antal belastningssjukdomar			Antal belastningssjukdomar per 1000 anställda		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Industri	1811	3502	5313	11,8	6,1	7,3
Handel, service	1661	1572	3233	8,1	7,1	7,6
Offentlig sektor	2775	395	3170	6,8	4,2	6,3

Belastningssjukdomar inom olika sektorer inom LO år 1998

	Antal belastningssjukdomar			Antal belastningssjukdomar per 1000 anställda		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Industri	1256	2263	3519	8,4	4,1	5,0
Handel, service	1240	1016	2256	6,1	4,7	5,4
Offentlig sektor	2009	342	2351	5,0	3,7	4,8

12. Sjukskrivningstiden ökar för arbetssjukdomarna

Diagram 8 Anmälda arbetssjukdomar inom LO år 1998 och 2000.
Medelantal sjukdagar

De antal sjukdagar en arbetsskada medför ger en viss uppfattning om hur pass allvarlig en olycka eller en arbetssjukdom är. *Sjukdagarna för arbetssjukdomar* har genomgående ökat år 2000 i förhållande till 1998 inom samtliga sektorer av arbetsmarknaden både för män och kvinnor.

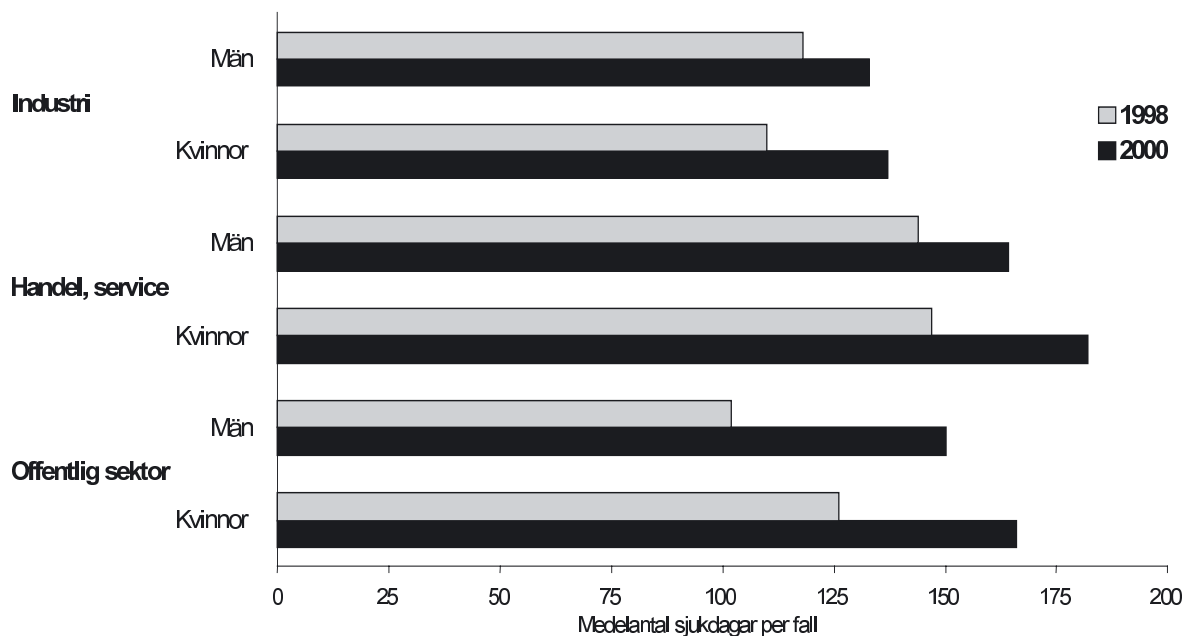
Nu liksom tidigare innebär emellertid ökningen så gott som genomgående att någon förändring inte skett beträffande relationerna mellan männens resp kvinnornas sjukdagar inom de olika sektorerna. Kvinnorna har fortfarande de längsta sjukskrivningstiderna inom samtliga sektorer. *En ökning av antalet dagar* har skett för samtliga, men de har främst ökat för männen och kvinnorna inom offentlig sektor från 99 till 144 dagar – och främst för kvinnorna inom denna sektor från 103 till 149 dagar.

Den största omfattningen av sjukdagar i samband med arbetssjukdom har emellertid kvinnorna inom handel/privat sektor nu liksom 1998 – 174 dagar. Det högsta antalet dagar bland männen har man också inom den privata servicesektorn – 155 dagar i genomsnitt. Därefter kommer kvinnorna inom offentliga sektorn som har ca 149 dagar i genomsnitt (tab 6, bil 4).

Ökningen av sjukdagar i samband med anmälda arbetssjukdomar är totalt sett 15-40 dagar inom de olika sektorerna. Den ökade sjukskrivningstiden har säkerligen flera orsaker, mer stress i arbetet men även en hårdare arbetsmarknad och sämre sjukersättning kan bidra till att sjuka går till jobbet vilket kan förvärra besvären och leda till längre sjukskrivningstider. Minskade rehabiliteringsinsatser kan även bidra till de längre sjukskrivningstiderna.

13. Allt längre sjukskrivningstid för belastningssjukdomar

Diagram 9 Anmälda belastningssjukdomar inom LO år 1998 och 2000.
Medelantal sjukdagar

Genomgående har kvinnorna år 2000 en längre sjukskrivningstid i samband med *belastningssjukdomar* än männen inom LO-området. Skillnaden i sjukskrivningstid mellan könen är i stort densamma för belastningssjukdomar som för arbetssjukdomar i sin helhet. *Den största ökningen* av sjukdagar har offentliga sektorn och då främst männen.

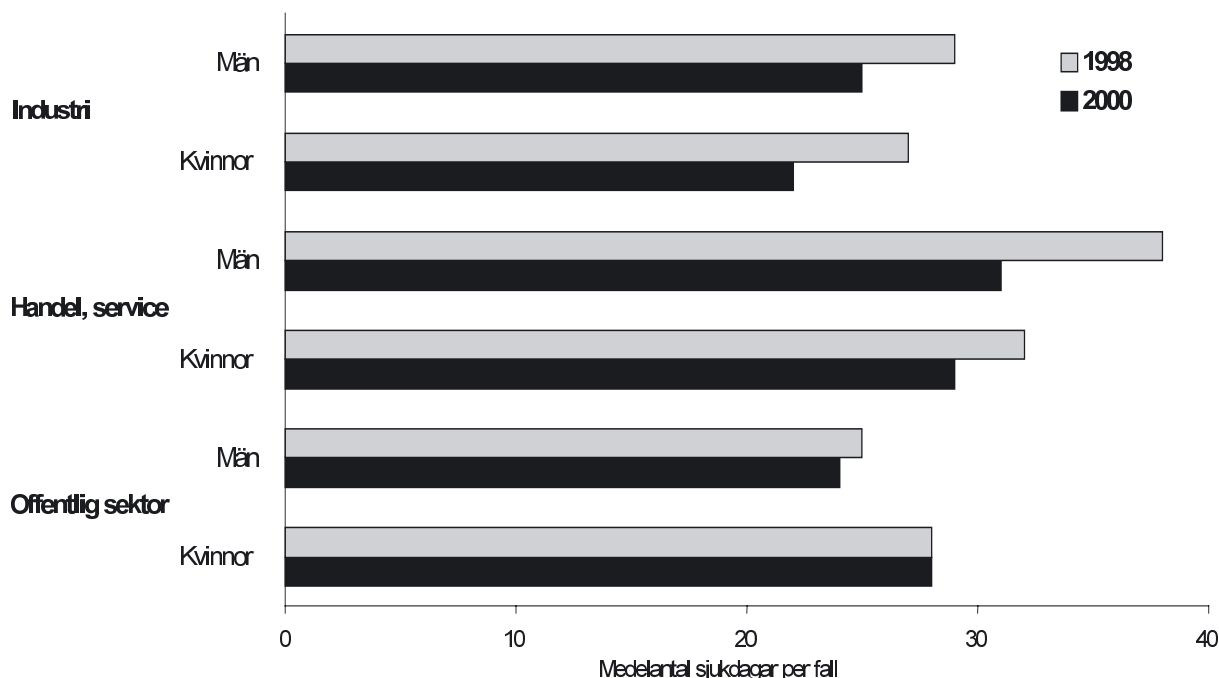
Den längsta sjukskrivningstiden nu liksom år 1998, 182 dagar i genomsnitt, har emellertid kvinnorna inom handel/privat service. Den ökade sjukskrivningstiden i samband med arbetssjukdomar sammanhänger i hög grad med att belastningssjukdomarna nu år 2000 i förhållande till år 1998 innebär en betydligt längre sjukskrivningstid. Ökningen är i genomsnitt mellan ca 15 till 50 sjukdagar i de olika sektorerna (tab 6, bil 4).

Den längre sjukskrivningstiden inom den privata servicesektorn kan nu som tidigare till viss del bero på en större underanmälan av lindrigare sjukdomar på grund av den stora andelen småföretag inom denna sektor. Ju färre arbetsskador med kortare sjukskrivningstid desto högre blir den genomsnittliga sjukskrivningstiden. Men de långa sjukskrivningarna kan även bero på arten av belastningsskador och omfattningen av de förebyggande och rehabiliterande insatserna inom denna sektor av arbetsmarknaden.

De längre sjukskrivningstiderna för kvinnorna inom samtliga sektorer av arbetsmarknaden kan således sammanhänga med skillnader i art av belastningssjukdom mellan män och kvinnor. Mindre satsning på kvinnornas rehabilitering kan även bidra till kvinnors längre sjukskrivningstider i samband med belastningssjukdomar. Ökningen av sjukskrivningar i samband med belastningssjukdomar är alarmerande och tyder på att ökningen av långtidssjukskrivningar i hög grad sammanhänger med dessa sjukdomar.

14. Arbetsolyckor – kortare sjukskrivningstid

Diagram 10 Anmälda arbetsolyckor inom LO år 1998 och 2000.
Medelantal sjukdagar

Arbetsolyckor har i regel kortare sjukskrivningstider än arbetssjukdomar och här tycks utvecklingen gå i en positiv riktning. Medelantalet sjukdagar för olyckor är 24 dagar år 2000 (nära 28 dagar år 1998) inom industrin. Inom den offentliga sektorn och inom handel/privat service 27 dagar resp ca 30 (28 resp 36 dagar år 1998). Den längsta sjukskrivningstiden 31 dagar har männen inom handel/privat service och den minsta omfattningen har männen i den offentliga sektorn 24 dagar.

Endast i den offentliga sektorn har kvinnorna en längre sjukskrivningstid än männen sannolikt beroende på en stor andel belastningsolyckor bland kvinnor inom vård och omsorg. Olyckor på grund av belastning tillhör de olyckor som har längst sjukskrivningstid (tab 6a, bil 4).

Sjukdagarna i samband med olycksfall har således inte ökat för någon sektor på arbetsmarknaden. Att långtidssjukskrivningar ökat i samhället totalt sammanhänger således inte med någon ökning av sjukdagar i samband med arbetsolycksfall. Tendenser till kortare sjukskrivningstider i samband med arbetsolycksfall tyder även på att olycksfallen ev är lindrigare och/eller att behandling/rehabilitering i samband med olycksfall förbättrats.

15. Sammanfattande kommentar

Bearbetningen av arbetsskadestatistiken – dvs statistik över anmälda arbetsskador (= arbetsolycksfall och arbetssjukdomar) visar bl a följande:

- **Arbetsskador** är ca fyra gånger så många inom LO-området än bland tjänstemän.
- **Ökningen av arbetsskador** är också störst bland LO-grupperna, betydligt mindre bland tjänstemännen.
- Den ökning som skett ifråga om arbetsskador omfattar i första hand **arbetssjukdomar** men olycksfall är fortfarande den vanligaste arbetsskadan.
- **Belastningssjukdomar** som är den vanligaste arbetssjukdomen ökar mest och främst inom LO-området. De är vanligast bland kvinnor inom industrin.
- Belastningssjukdomarna som ökar mest är också den arbetsrelaterade ohälsa som medför **den längsta sjukskrivningstiden** – framförallt bland män och kvinnor inom handel/privat service.
- Den **största ökningen av sjukskrivningstiden** har emellertid kvinnorna och männen inom offentlig sektor.
- **Olycksfall** ökar också men i mindre omfattning än arbetssjukdomarna och de har ej ökat utan minskat något ifråga om sjukskrivningstid.
- Skillnader ifråga om **arbetsskador** mellan industri/tillverkning, privat resp offentlig service utjämnas alltmer.

Arbetsskadornas utveckling – hela arbetsmarknaden

Arbetsskadestatistiken visar således att de anmälda arbetsskadorna fortsätter att öka inom hela arbetsmarknaden från totalt ca 114.000 år 1998 till ca 118.000 år 2000. För tredje året i följd, fr o m år 1998 till och med år 2000 ökade olycksfallen för hela arbetsmarknaden inkl tjänstemannaområdet med 4 procent och sjukdomarna med 41 procent per 1000 förvärvsarbetande. Att notera är att främst arbetssjukdomarnas antal på grund av underanmälan sannolikt är betydligt större än vad som här redovisas. För år 2001 föreligger ännu enbart preliminära siffror som tyder på en viss stabilisering av arbetsskadornas utveckling.

Arbetsskador ökar mest inom LO-området

Resultaten av bearbetningen inom LO-området visar att arbetsskadorna ökar mest inom LO-området. Som för arbetsmarknaden i sin helhet ökar främst arbetssjukdomarna. Bland dessa är belastningssjukdomar vanligast och dessa ökar också mest. Belastningssjukdomar är vanligare bland kvinnorna än bland männen.

År 2000 var det totala antalet arbetsskador 60.000 inom LO-området och bland tjänstemän. Av LO-kvinnorna anmäldes år 2000 nära 20.000 arbetsskador och av männen nära 28.000, således totalt nära 48.000 inom LO-området och drygt 12.000 av tjänstemän. Eller uttryckt i antalet fall per tusen anställda nära 29 arbetsskador inom LO-området, drygt 6 fall bland tjänstemännen, dvs ca fyra gånger så många inom LO-området.

År 1998 var motsvarande siffror totalt 51.000 arbetsskador inom LO-området och bland tjänstemän. Därav nära 16.000 arbetsskador bland kvinnorna och nära 24.000 bland männen inom LO-området. Dvs totalt drygt ca 40.000 inom LO-området jämfört med nära 11.000 bland tjänstemännen eller uttryckt i antalet fall/tusen 25 fall resp ca 6 fall inom tjänstemannaområdet.

Olycksfall ökar i ungefär samma omfattning bland kvinnor och män. Fortfarande är männen inom LO-området betydligt mer utsatta för olycksfallsrisker i sina arbeten. För tjänstemännen kan inte någon större förändring noteras ifråga om olycksfall mellan åren 1998 och 2000.

Arbetsskador inom olika sektorer

Arbetsjukdomarna är nu som tidigare vanligast bland kvinnor i industrin. Mellan de år 1998 och 2000 som föreliggande bearbetning omfattar, har främst belastningssjukdomarna ökat inom såväl industrin som den offentliga sektorn, handel och övrig privat serviceverksamhet för såväl män som kvinnor. Såväl ifråga om arbetsjukdomarna som olyckor fortsätter emellertid utjämningen mellan olika sektorer av arbetsmarknaden och mellan män och kvinnor inom LO-området. Här samverkar säkerligen förändrade yrkesmönster främst ifråga om olycksfallen och den försämrade arbetsskadeförsäringen när det gäller arbetsjukdomarna. Till denna utjämning har således i hög grad bidragit en minskning av männens olycksfall på grund av teknik- och strukturförändringarna. Gränsen mellan privat/offentlig verksamhet är ej heller lika tydlig som tidigare.

Att olyckorna totalt sett ökar endast "marginellt" sammanhänger med en viss konjunkturavmattning senare år och sannolikt även med en fortsatt rationalisering tekniskt och personellt i verksamheter som innebär olycksfallsrisker. För tjänstemännen kan en viss minskning ifråga om förekomst av olycksfall noteras. Förhoppningsvis har även arbetsmiljöarbetet bidragit till en stabilisering av olycksfallens antal senare år.

Längre sjukskrivningstider

Även sjukskrivningstiden i samband med arbetsjukdomar har ökat år 2000 i förhållande till 1998. Sjukskrivningstiden i samband med olyckor har däremot inte ökat.

Det är särskilt allvarligt att belastningssjukdomarna ökar med hänsyn till att dessa ofta blir mycket långvariga. Den längsta sjukskrivningstiden på i genomsnitt 173 dagar per fall har man inom den privata servicesektorn och än fler för kvinnorna – 182 dagar! Den offentliga sektorn har emellertid den största ökningen av genomsnittliga antalet dagar per fall – 42 dagar – mellan åren 1998 och 2000.

Den stora ökningen av sjukskrivningstid i samband med arbetsjukdomar bidrar således till den ökning vi har idag av långtidssjukskrivning. Det är oroande i synnerhet med hänsyn till att anmälda belastningssjukdomar uppvisar en så stor ökning.

Skillnaden ifråga om sjukskrivning mellan män och kvinnor beror i hög grad på den segregerade arbetsmarknaden och dess konsekvens för skillnad ifråga om arbetsmiljö och riskförhållanden. Förutom ökning av belastningssjukdomar har sannolikt även ökning av de stressrelaterade sjukdomarna bidragit till de allt längre sjukskrivningarna för

anmälda arbetssjukdomar. Ökningen av belastningssjukdomar och de allt längre sjukskrivningstiderna tyder på att såväl de förebyggande som de rehabiliterande insatserna på arbetsplatserna inte fungerar. Även samhällets rehabilitering är otillräcklig i förhållande till behovet. Ska en minskning kunna åstadkommas av långtidssjukskrivningarna måste således de förebyggande och rehabiliterande insatserna förbättras på arbetsplatserna.

Åtgärder krävs nu

Från LOs sida har vi länge varnat för konsekvenserna av personalminskningar, nedrustningen av företagshälsovård och arbetsgivarnas och samhällets bristande rehabiliteringsinsatser. Det gäller nu att vända utvecklingen och att i hög grad inrikta sig på förebyggande av belastningssjukdomarna, som fortfarande utgör det största och alltmer växande problemet. Till de mest angelägna åtgärderna hör därför att minska stressen i arbetslivet genom bättre organisatoriska förhållanden, rimlig bemanning och ökat inflytande och variation i arbetet.

Övriga åtgärder som föreslagits från LOs sida – obligatorisk företagshälsovård, en offentlig rehabiliteringsförsäkring, ökade resurser till regionala skyddsombud och arbetsmiljöutbildning för både chefer och skyddsombud – är vi övertygade om kan bidra till att vända utvecklingen. Men det förutsätter även att arbetsgivaren nu inser att de måste samverka för att förbättringar ska åstadkommas på alla nivåer och i synnerhet på de enskilda arbetsplatserna. LOs förslag på insatser inom ramen för de sk trepartssamtalen mellan parterna och företrädare för regeringen redovisas i bil 5.

Arbetskadorna är nu som tidigare det kanske tydligaste tecknet på klasskillnader i ohälsa, skillnader som kan undanröjas genom ett systematiskt förebyggande arbetsmiljöarbete. En viktig förutsättning för arbetsmiljöarbetet är att arbetsskador rapporteras och utreds. Den förbättring av arbetsskadeförsäkringen som nu genomförs kan bidra till att minska underanmälan av arbetsskador. Framförallt är det emellertid genomförande av det systematiska arbetsmiljöarbetet på *alla* arbetsplatser som kan bidra till att arbetsskador utreds och rapporteras som en grund för det förebyggande arbetet. Det är ett av målen för LOs arbetsmiljöprojekt och något som förhoppningsvis även trepartssamtalen kan bidra till.

Tabell 1 – Arbetsskador – arbetsolyckor och arbetssjukdomar – LO

Utvecklingen av samtliga anmälda arbetsskador år 1980-2000

År	Ao/1000 ¹	As/1000 ²	Fo/1000 ³	År	Ao/1000 ¹	As/1000 ²	Fo/1000 ³
1980	27,4	5,4	3,5	1990	20,4	11,1	3,5
1981	25,1	4,9	3,6	1991	16,1	9,2	3,4
1982	24,7	4,8	3,4	1992	11,6	8,0	2,9
1983	24,7	5,3	3,4	1993	9,9	16,8	3,3
1984	25,2	7,0	3,6	1994	9,4	4,3	3,0
1985	24,7	7,4	3,9	1995	8,4	3,7	3,1
1986	24,9	8,6	3,6	1996	8,0	3,4	2,6
1987	24,8	10,8	4,1	1997	8,0	3,3	2,6
1988	24,3	13,2	4,5	1998	8,6	4,2	2,8
1989	23,0	12,4	3,8	1999	9,3	4,8	3,0
				2000	9,4	5,7	2,5

¹Arbetsolycksfall per 1000 förvärvsarbetande

²Arbetsskador per 1000 förvärvsarbetande

³Färdolyckor per 1000 förvärvsarbetande

Tabell 2 – Arbetsolyckor och arbetssjukdomar 1998 och 2000

	<i>LO antal arbetsskador</i>			<i>Tjänstemän antal arbetsskador</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Arbetsolyckor 1998	10063	18388	28451	3739	2450	6189
Arbetssjukdomar 1998	6092	5524	11616	3322	1264	4586
Summa 1998	16155	23912	40067	7061	3714	10775
Arbetsolyckor 2000	13111	19970	31281	3721	2387	6108
Arbetssjukdomar 2000	8516	7751	16267	4592	1784	6376
Summa 2000	19827	27721	47548	8313	4171	12484
	<i>LO antal per 1000 anställda</i>			<i>Tjänstemän per 1000 anställda</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Arbetsolyckor 1998	13,3	21,4	17,6	3,8	2,9	3,4
Arbetssjukdomar 1998	8,1	6,4	7,2	3,3	1,5	2,5
Summa 1998	21,4	27,8	24,8	7,1	4,4	5,9
Arbetsolyckor 2000	14,7	22,5	18,9	3,5	2,7	3,1
Arbetssjukdomar 2000	11,1	8,7	9,8	4,3	2,0	3,3
Summa 2000	25,9	31,3	28,8	7,8	4,6	6,4

Tabell 3 – Orsaker till arbetsolyckor och arbetssjukdomar – LO

Antal anmälda arbetssjukdomsfall efter misstänkt orsak 1998

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Belastning	4505	3621	1594	436
Kemisk faktor	702	766	577	146
Buller	64	546	51	210
Vibration	2	115	1	1
Övr fysikaliska faktorer	25	34	76	37
Smitta	55	8	37	13
Org, sociala faktorer	603	285	817	337
Övrigt, oklart	136	149	169	84
TOTALT	6092	5524	3322	1264

Antal anmälda arbetssjukdomsfall efter misstänkt orsak 2000

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Belastning	6247	5469	1904	495
Kemisk faktor	711	790	370	163
Buller	117	638	153	315
Vibration	2	124	2	5
Övr fysikaliska faktorer	20	38	69	22
Smitta	32	11	23	12
Org, sociala faktorer	1258	538	1953	705
Övrigt, oklart	129	143	118	67
TOTALT	8516	7751	4592	1784

Tabell 3 (forts)

Antal anmälda arbetssjukdomsfall per 1000 anställda efter misstänkt orsak 1998

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Belastning	6,0	4,2	1,6	0,5
Kemisk faktor	0,9	0,9	0,6	0,2
Buller	0,1	0,6	0,1	0,2
Vibration	0,0	0,1	0,0	0,0
Övr fysikaliska faktorer	0,0	0,0	0,1	0,0
Smitta	0,1	0,0	0,0	0,0
Org, sociala faktorer	0,8	0,3	0,8	0,4
Övrigt, oklart	0,2	0,2	0,2	0,1
TOTALT	8,1	6,4	3,3	1,5

Antal anmälda arbetssjukdomsfall per 1000 anställda efter misstänkt orsak 2000

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Belastning	8,1	6,2	1,8	0,6
Kemisk faktor	0,9	0,9	0,3	0,2
Buller	0,2	0,7	0,1	0,4
Vibration	0,0	0,1	0,0	0,0
Övr fysikaliska faktorer	0,0	0,0	0,1	0,0
Smitta	0,0	0,0	0,0	0,0
Org, sociala faktorer	1,6	0,6	1,8	0,8
Övrigt, oklart	0,2	0,2	0,1	0,1
TOTALT	11,1	8,7	4,3	2,0

Tabell 4

Antal anmälda arbetsolycksfall efter huvudsaklig händelse 1998

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	731	2671	60	118
Träffad av fallande/flygande föremål	444	2529	129	169
Fordonsolycka	461	574	212	244
Skadad av person genom våld/hot	1288	574	683	270
Fall av person	2126	3631	1183	615
Överbelastning av kroppsdel	2948	2364	604	358
Hanteringsskada	667	2474	198	157
Övriga händelser	1398	3178	670	519
Totalt	10063	18388	3739	2450

Antal anmälda arbetsolycksfall efter huvudsaklig händelse 2000

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	829	3122	84	157
Träffad av fallande/flygande föremål	464	2502	120	163
Fordonsolycka	468	1081	230	252
Skadad av person genom våld/hot	1355	664	697	262
Fall av person	2153	3665	1120	535
Överbelastning av kroppsdel	3651	2807	563	336
Hanteringsskada	781	2623	187	129
Slagit emot stillastående föremål	446	1184	138	145
Övriga händelser	1164	2322	582	408
TOTALT	11311	19970	3721	2387

Tabell 4 (forts)

Antal anmälda arbetsolycksfall per 1000 anställda efter huvudsaklig händelse 1998

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	1,0	3,1	0,1	0,1
Träffad av fallande/flygande föremål	0,6	2,9	0,1	0,2
Fordonsolycka	0,6	1,1	0,2	0,3
Skadad av person genom våld/hot	1,7	0,7	0,7	0,3
Fall av person	2,8	4,2	1,2	0,7
Överbelastning av kroppsdel	3,9	2,7	0,6	0,4
Hanteringsskada	0,9	2,9	0,2	0,2
Övriga händelser	1,9	3,7	0,7	0,6
Totalt	13,3	21,4	3,8	2,9

Antal anmälda arbetsolycksfall per 1000 anställda efter huvudsaklig händelse 2000

	<i>LO-området</i>		<i>Tjänstemän</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	1,1	3,5	0,1	0,2
Träffad av fallande/flygande föremål	0,6	2,8	0,1	0,2
Fordonsolycka	0,6	1,2	0,2	0,3
Skadad av person genom våld/hot	1,8	0,7	0,7	0,3
Fall av person	2,8	4,1	1,1	0,6
Överbelastning av kroppsdel	4,8	3,2	0,5	0,4
Hanteringsskada	1,0	3,0	0,2	0,1
Slagit emot stillastående föremål	0,6	1,3	0,1	0,2
Övriga händelser	1,5	2,6	0,5	0,5
Totalt	14,7	22,5	3,5	2,7

Tabell 4a – Orsaker till arbetsolycksfall olika sektorer år 2000

Antal anmälda arbetsolycksfall olika sektorer efter huvudsaklig händelse år 2000

	<i>Industri</i>		<i>Handel, service</i>		<i>Offentlig sektor</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	486	2344	189	602	154	176
Träffad av fallande/flygande föremål	189	1747	132	587	143	168
Fordonsolycka	62	401	182	581	224	99
Skadad av person genom våld/hot	10	19	298	355	1047	290
Fall av person	366	2004	617	1274	1170	387
Överbelastning av kroppsdel	308	1498	501	830	2842	479
Hanteringsskada	271	1858	214	602	296	163
Slagit emot stillastående föremål	139	761	125	321	182	102
Övriga händelser	204	1328	273	666	687	328
Totalt	2035	11960	2531	5818	6745	2192

Antal anmälda arbetsolycksfall olika sektorer per 1000 anställda efter huvudsaklig händelse år 2000

	<i>Industri</i>		<i>Handel, service</i>		<i>Offentlig sektor</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	3,2	4,1	0,9	2,7	0,4	1,9
Träffad av fallande/flygande föremål	1,2	3,1	0,6	2,6	0,3	1,8
Fordonsolycka	0,4	0,7	0,9	2,6	0,5	1,1
Skadad av person genom våld/hot	0,1	0,0	1,5	1,6	2,6	3,1
Fall av person	2,4	3,5	3,0	5,7	2,9	4,1
Överbelastning av kroppsdel	2,0	2,6	2,5	3,7	6,9	5,1
Hanteringsskada	1,8	3,3	1,0	2,7	0,7	1,7
Slagit emot stillastående föremål	0,9	1,3	0,6	1,4	0,4	1,1
Övriga händelser	1,3	2,3	1,3	3,0	1,7	3,5
Totalt	13,3	21,0	12,4	26,2	16,5	23,4

Tabell 5 – Arbetsolyckor och arbetssjukdomar. Olika sektorer

Arbets-skador inom olika sektorer 1998 och 2000

	<i>Antal arbetsolyckor</i>			<i>Antal arbetssjukdomar</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Industri 1998	1861	10860	12721	1495	3408	4903
Industri 2000	2035	11960	13995	2123	4839	6962
Handel, service 1998	2269	5249	7518	1495	1470	2965
Handel, service 2000	2531	5818	8349	2071	2124	4195
Offentlig sektor 1998	5933	2279	8212	3102	646	3748
Offentlig sektor 2000	6745	2192	8937	4322	788	5110

Arbets-skador inom olika sektorer per 1000 anställda 1998 och 2000

	<i>Arbetsolyckor per 1000 anställda</i>			<i>Arbetssjukdomar per 1000 anställda</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Industri 1998	12,4	19,7	18,0	10,0	6,2	6,9
Industri 2000	13,3	21,0	19,3	13,8	8,5	9,6
Handel, service 1998	11,2	24,3	18,0	7,4	6,8	7,1
Handel, service 2000	12,4	26,2	19,6	10,1	9,6	9,8
Offentlig sektor 1998	14,7	24,5	16,7	7,7	6,9	7,6
Offentlig sektor 2000	16,5	23,4	17,8	10,6	8,4	10,2

Tabell 6 Sjukskrivningsdagar arbetsolyckor och arbetssjukdomar. Olika sektorer

Medelantal sjukskrivningsdagar per olycksfall/sjukdomsfall. Olika sektorer 1998

	<i>Arbetsolyckor</i>			<i>Arbetssjukdomar</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Industri 1998	27	29	28	104	102	103
Handel, service 1998	32	38	36	136	126	131
Offentlig sektor 1998	28	25	28	103	80	99
	<i>Belastningssjukdomar</i>					
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>			
Industri 1998	110	118	115			
Handel, service 1998	147	144	146			
Offentlig sektor 1998	126	102	122			

Medelantal sjukskrivningsdagar per olycksfall/sjukdomsfall. Olika sektorer 2000

	<i>Arbetsolyckor</i>			<i>Arbetssjukdomar</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Industri 2000	22	25	24	131	117	121
Handel, service 2000	29	31	30	174	155	164
Offentlig sektor 2000	28	24	27	149	117	144
	<i>Belastningssjukdomar</i>					
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>			
Industri 2000	137	133	134			
Handel, service 2000	182	164	173			
Offentlig sektor 2000	166	150	164			

Tabell 6a

Medelantal sjukskrivningsdagar – orsaker till arbetsolycksfall. Olika sektorer 1998

	<i>Industri</i>		<i>Handel, service</i>		<i>Offentlig sektor</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	30	31	25	35	19	27
Träffad av fallande/flygande föremål	17	22	16	30	16	24
Fordonsolycka	31	41	38	54	36	51
Skadad av person genom våld/hot	1	45	21	18	10	8
Fall av person	35	39	42	51	37	39
Överbelastning av kroppsdel	37	43	49	51	38	35
Hanteringsskada	13	17	16	19	8	13
Övriga händelser	21	20	20	19	18	15
Totalt	27	29	32	38	28	25

Medelantal sjukskrivningsdagar – orsaker till arbetsolycksfall. Olika sektorer 2000

	<i>Industri</i>		<i>Handel, service</i>		<i>Offentlig sektor</i>	
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Skadad av maskin/föremål i rörelse	26	27	15	30	15	29
Träffad av fallande/flygande föremål	14	20	17	19	13	17
Fordonsolycka	18	36	37	39	32	39
Skadad av person genom våld/hot	13	48	17	12	9	7
Fall av person	29	38	38	44	38	35
Överbelastning av kroppsdel	33	33	45	44	37	35
Hanteringsskada	11	14	20	19	11	11
Slagit emot stillastående föremål	14	15	21	21	19	12
Övriga händelser	15	18	15	21	17	17
Totalt	22	25	29	31	28	24

LOs förslag ang trepartssamtalens inriktning

Dagens omfattande och ökande långtidssjukskrivning och förtidspensionering sammanhänger i hög grad med belastning och stress i arbetet. LOs grupper och inte minst kvinnorna är särskilt drabbade. Vi anser att 11-punktsprogrammet ger en utgångspunkt för trepartssamtalen. Från LOs sida vill vi betona vikten av att trepartssamtalen främst inriktas på att åstadkomma förbättringar på följande för samtliga sektorer på arbetsmarknaden angelägna områden. Nedanstående fem punkter uttrycker inte någon rangordning.

1. Belastningsskador – stress och arbetets organisation

Mot bakgrund av att belastningsskador och stress utgör så stora och växande problem i arbetslivet bör fokus i hög grad riktas på förbättring av arbetsorganisation och bemanningsfrågor – utöver det föreskriftarbete som nu ska göras enligt 11-punktsprogrammet. Ett ökat inflytande för individen över det egna arbetet, ökad kompetensutveckling och tillräcklig bemanning är nödvändiga åtgärder för att åstadkomma detta. Därutöver behöver även anställningsformer, tillfälliga arbeten och ofrivillig deltid tas upp i samtalen.

2. Lokal arbetsmiljöverksamhet/utbildning

Grunden i den lokala arbetsmiljöverksamheten är arbetsledningen och skyddsombuden. Fler skyddsombud behövs och ökat samhällsstöd till regionala skyddsombudsverksamheten. Kraftfulla åtgärder måste nu vidtas för att förbättra utbildning av skyddsombud.

Ett ökat stöd till partsgemensam arbetsmiljöutbildning/information för chefer/skyddsombud – gärna på regional nivå. Gemensamma insatser bör även göras för att förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet exempelvis i form av utbildning/information och goda exempel.

3. Företagshälsovård

En viktig faktor för en förbättrad företagshälsovård – som LO anser ska vara obligatorisk – är även att den ska vara oberoende. Vi anser att samverkansfrågor bör tas upp för hur en "oberoende" företagshälsovård som krävs enligt lag ska uppnås. En oberoende företagshälsovård kräver enligt vår uppfattning ett partsgemensamt inflytande över företagshälsovården. Företagshälsovårdens innehåll och kvalitet bör även tas upp i samtalen.

Möjligheter att erhålla branschriktad företagshälsovård bör även tas upp.

4. Anpassning och rehabilitering/äldre frågor

En grundförutsättning för att rehabilitering ska leda till återgång i arbete är ofta ett anpassat arbete, ändrade arbetsuppgifter, arbetsorganisation, arbetstider m m. Här

krävs snarast förbättringar om sjukskrivningen ska kunna minskas. Införande av en offentlig rehabiliteringsförsäkring bör även tas upp i samtalen.

Gemensam information , goda exempel behövs för att öka anpassnings-/rehabiliteringsåtgärder på arbetsplatserna.

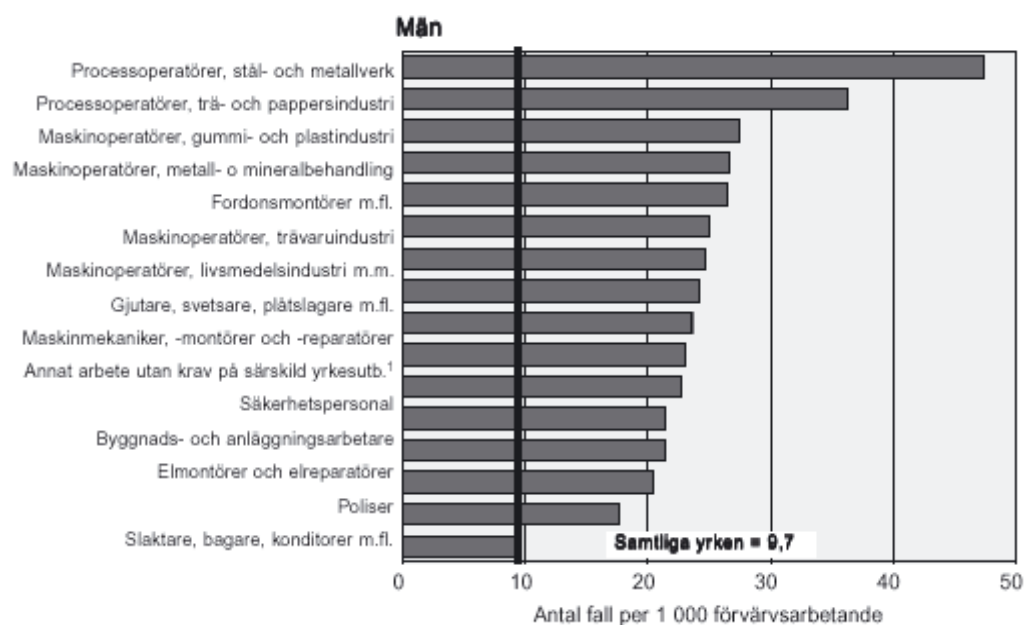
Utbildningsstöd för äldre/långtidssjukskrivna bör även förbättras.

5. Ekonomiska styrmedel

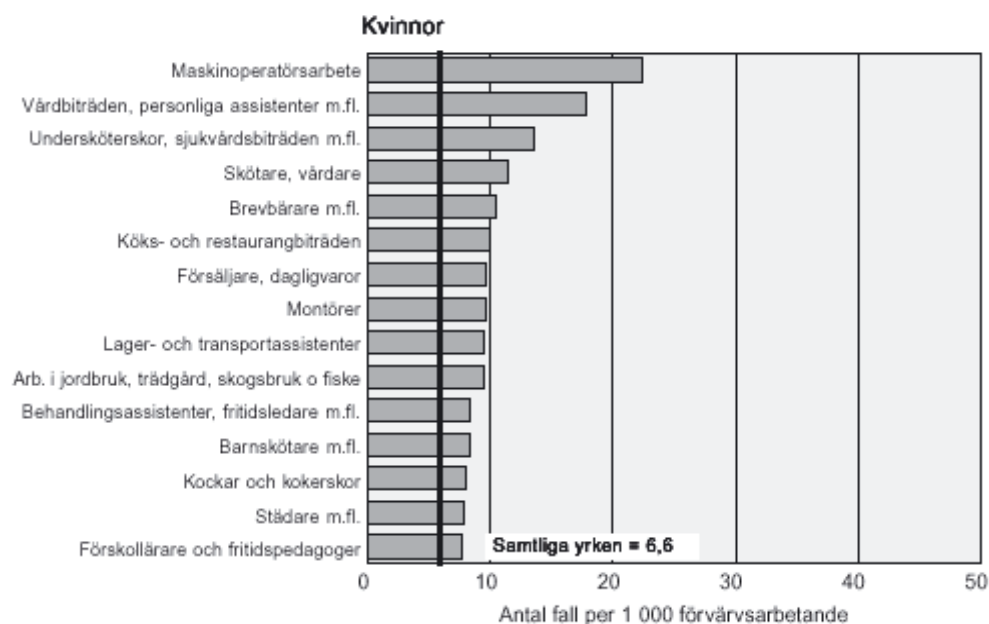
Vi anser att det finns behov av ekonomiska styrmedel för att öka de förebyggande och rehabiliterande insatserna. Olika former för ekonomiska styrmedel bör därför beaktas och utvärderas inom ramen för samtalen. En förlängd arbetsgivarperiod är vi emellertid ej intresserade av. Vi anser vidare att hälsobokslut ska kunna införas för hela arbetsmarknaden, vilket även bör tas upp i samtalen.

Frekvens arbetsskador olika yrken

Figur 6a och b
Yrken med högsta relativa frekvenser avseende anmälda arbetsolycksfall 2000.
Arbetstagare och egenföretagare

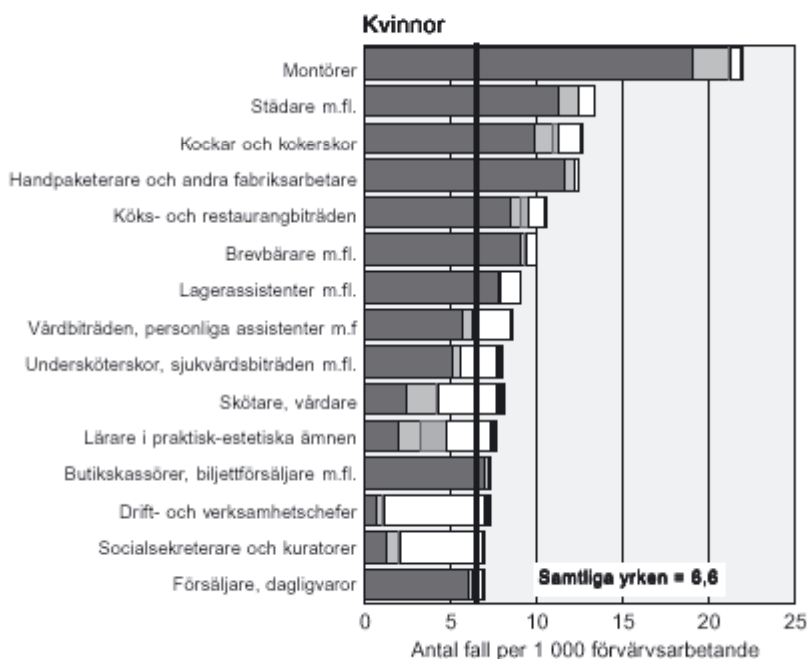
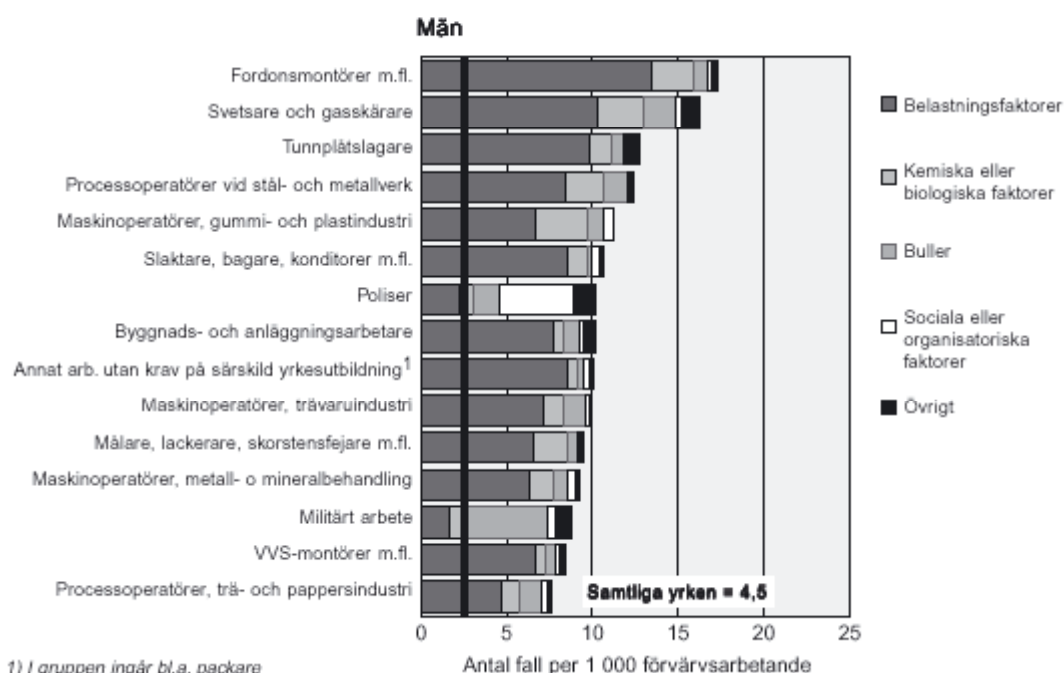

1) I gruppen ingår bl.a. packare

Källa: AV/ISA, SCB/AKU

Figur 15a och b
Yrken med högsta relativa frekvenser avseende anmälda arbetsjukdomfall 2000.
Arbetstagare och egenföretagare

Källa: AV/ISA, SCB/AKU

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
026-24 90 26

Mars 2002
Artikelnummer 999-1643
www.lo.se